

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI

SOCIOLOGIJA

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE

šk. god. 2022./2023.

SOC.47.HR.T.K1.24

54529

Način **označavanja odgovora** na listu za odgovore:

A **X** B ☐ C ☐

Način **ispravljanja pogrešaka** na listu za odgovore:

A ☒ B ☐ C **X**

Prepisan točan odgovor

C IK

Paraf (skraćeni potpis)

Način **ispravljanja pogrešaka** u ispitnoj knjižici:

~~(Matura)~~ državna matura

Precrtan pogrešan odgovor u zagradama

Točan odgovor

IK

Paraf (skraćeni potpis)

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte **sve** upute i **slijedite ih**.

Ne okrećite stranicu i **ne rješavajte** zadatke dok to **ne odobri** voditelj ispitne prostorije.

Nalijepite identifikacijske naljepnice na **sve** ispitne materijale koje ste dobili u sigurnosnoj vrećici.

Ispit traje **90** minuta.

Ispred svake skupine zadataka **uputa** je za rješavanje. **Pozorno** je pročitajte.

Možete pisati po listu za koncept, ali se njegov sadržaj **neće bodovati**.

Pišite **čitko**. **Nečitki** odgovori bodovat će se s **nula (0)** bodova.

Na **2.** stranici ove ispitne knjižice prikazan je **način označavanja odgovora** i načini **ispravljanja pogrešaka**.

Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti **paraf** (isključivo **skraćeni** potpis, a **ne puno** ime i prezime).

Upotrebljavajte **isključivo kemijsku** olovku kojom se piše **plavom** ili **crnom** bojom.

Kada riješite zadatke, **provjerite** odgovore.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima **24** stranica, od toga **3** **prazne**.

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadatcima **od više** ponuđenih odgovora samo je **jedan točan**.
Točne odgovore morate **označiti** znakom **X** na **listu za odgovore**.
Točan odgovor donosi **jedan bod**.

1. Koja od navedenih tvrdnja opisuje sociologiju **kao društvenu znanost**?

- A. Sociologija analizira neurološke veze kod pojedinca.
- B. Sociologija proučava različite aspekte društvenoga života.
- C. Sociologija istražuje psihofizičke aspekte pojedinaca u društvu.
- D. Sociologija objašnjava strukture i ponašanja fizikalnoga i prirodnoga svijeta.

(1 bod)

2. Koji se od navedenih primjera istraživanja odnosi na **mikrosociološku analizu** života stanovnika u **određenome** gradu?

- A. analiza etničke strukture stanovnika grada
- B. promatranje svakodnevnih aktivnosti stanovnika grada
- C. proučavanje povijesnoga razvoja života stanovnika u gradu
- D. obrada statističkih podataka o značajkama maloljetničke delikvencije u gradu

(1 bod)

3. Koji je od navedenih sociologa predstavnik **funkcionalističke perspektive**?

- A. Emile Durkheim
- B. Erving Goffman
- C. Karl Marx
- D. Max Weber

(1 bod)

4. Marko provodi sociološko istraživanje o maloljetničkoj delikvenciji te je u okviru toga istraživanja **postavio hipotezu**. Koju od navedenih **faza istraživanja** Marko **treba napraviti nakon** postavljanja hipoteze?

- A. pregled literature
- B. izradu plana istraživanja
- C. tumačenje rezultata istraživanja
- D. pisanje izvješća o rezultatima istraživanja

(1 bod)

5. Kojim se od navedenih pojmova **M. Weber** koristi za **opisivanje racionalizacije** modernoga društva?

- A. birokracijom
- B. legitimnošću
- C. kapitalizmom
- D. protestantizmom

(1 bod)

Sociologija

---

6. Koja od navedenih sastavnica kulture **utječe**, npr. na **izbor fakulteta**, **ukuse** ili **težnje pojedinaca**?

- A. jezik
- B. rituali
- C. simboli
- D. vrijednosti

(1 bod)

7. U kojemu je **tipu** stratifikacijskoga sustava **moguća** društvena pokretljivost **svih** članova društva **bez obzira na spol**?

- A. u kastinskome
- B. u klasnome
- C. u robovlasničkome
- D. u staleškome

(1 bod)

8. Kako se **naziva proces** kroz koji prolaze **mladi** u svojim **primarnim** grupama u kojima **uče različite norme** te unutar grupe **usvajaju** određene **obrasce** ponašanja poput **varanja** tijekom kockanja?

- A. alijenacija
- B. diferencijalna asocijacija
- C. etiketiranje
- D. sekundarna socijalizacija

(1 bod)

9. Koja društvena organizacija **određuje društveni status** i temeljni **identitet svih** pojedinaca u **tradicionalnome** društvu?

- A. Crkva
- B. sportski klub
- C. osnovna škola
- D. udruga

(1 bod)

10. Koju **vrstu obitelji** zagovaraju **demokratski** sustavi suvremenih društava?

- A. egalitarnu
- B. matrijarharnu
- C. matrilinearnu
- D. patrilokalnu

(1 bod)

11. Koji se **oblik** organizacije **obiteljskoga** života **temelji** na **stilu života**?

- A. monogamija
- B. poliandrija
- C. poliginija
- D. samački život

(1 bod)

Sociologija

---

12. Koji se sociološki pojam odnosi na **sveukupne društvene veze** pojedinaca koje **pridonose** ostvarivanju njihova **društvenoga položaja**?

- A. društvena činjenica
- B. društvena kategorija
- C. društveni agregat
- D. društveni kapital

(1 bod)

13. Koji **čimbenik** socijalizacije posredno omogućuje mladima **informacije** o slobodnome vremenu i **stilu života** te **stvaranje** i održavanje **prijateljstava** u suvremenome društvu?

- A. Crkva
- B. masovni mediji
- C. obitelj
- D. škola

(1 bod)

14. Na koji se **tip socijalizacije** odnosi primjer mlade djevojke koja **volontira** u domu za starije osobe da bi se **mogla kandidirati** za **zastupnicu** u parlamentu?

- A. na anticipativnu socijalizaciju
- B. na obrnutu socijalizaciju
- C. na primarnu socijalizaciju
- D. na resocijalizaciju

(1 bod)

15. Koji od navedenih socioloških pojmova **uključuje odnos** društvenih položaja **feudalaca i kmetova** u društvu **srednjega** vijeka?

- A. društvena funkcija
- B. društvena interakcija
- C. društvena promjena
- D. društvena struktura

(1 bod)

16. Pozorno **pročitajte tekst**.

U današnje vrijeme u **tropskim** krajevima dolazi do **osiromašenja tla**. Sve se više **krče šume** u kojima je nastanjeno domicilno stanovništvo da bi se taj prostor pretvorio u **plodno tlo**.

Koji je od navedenih društvenih procesa **povezan s promjenama** opisanim u **tekstu**?

- A. asimilacija
- B. gentrifikacija
- C. migracije
- D. sekularizacija

(1 bod)

II. Zadatci kratkoga odgovora

U sljedećim zadatcima odgovorite **kratkim** odgovorom (riječju, s **nekoliko** riječi ili **jednostavnom** rečenicom).

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u **ispitnoj knjižici**.

Točan odgovor donosi **jedan bod**.

17. Na koji se **Weberov pojam** odnosi primjer osobe koja je **ustupila svoje** sjedeće mjesto **drugoj** osobi u tramvaju?

(1 bod)

18. Koja **makrosociološka** perspektiva **uz** funkcionalističku **tumači** društvo kao **strukturu**?

(1 bod)

19. Koja je **sastavnica kulture** temeljno sredstvo **društvene akumulacije** iskustva, vještina i znanja te **prenošenja** toga naslijeđa **na nove** generacije?

(1 bod)

20. Na koji se **tip devijantnosti** odnosi primjer mladića koji **nekažnjeno crta grafite** po fasadama stambenih zgrada?

(1 bod)

21. U kojemu je **tipu** stratifikacijskoga sustava **temeljenom na religiji** omogućena **isključivo horizontalna** pokretljivost?

(1 bod)

22. Prema **kojoj** je sociološkoj perspektivi društvena stratifikacija **posljedica društvene nepravde** te je nepotrebna i neopravdana?

(1 bod)

23. Kako se naziva **kulturno pravilo** na temelju kojega se **zabranjuje incest** u društvu?

(1 bod)

Sociologija

---

24. Kojoj **vrsti društvenoga položaja** pripada, npr. položaj šesnaestogodišnjaka koji se **želi oženiti** i treba pristanak **svojih roditelja** za taj brak?

(1 bod)

25. Pozorno **pročitajte tekst.**

Marko se priključio **nenasilnomu** prosvjedu za grad bez automobila. Prosvjedom se želi utjecati na zakonodavce da bi izglasali zakon o **zabrani** ulaska automobila u **centar grada**.

Kojemu **tipu društvenoga pokreta** pripada primjer Markova aktivizma?

(1 bod)

26. Na koju se **vrstu gomile** odnosi primjer **mirne** prosvjedne šetnje gradom radi **iskazivanja nezadovoljstva** komunalnom politikom toga grada?

(1 bod)

27. Koji se **oblik** organizacije **temelji** na **hijerarhijskim** formalnim odnosima u kojima **nadređeni** određuju i **izravno nadgledaju** poslove **ostalih** zaposlenika u organizaciji?

(1 bod)

28. Koji se **dominantan tip** djelatnosti razvija u **postindustrijskome** društvu?

(1 bod)

III. Skupina zadataka

Sljedeći zadatci vezani su za **polazni sadržaj**.

Nakon polaznoga sadržaja slijede **dva** zadatka **kratkoga odgovora** u kojima morate odgovoriti **riječju**, s **nekoliko** riječi ili **jednostavnom** rečenicom.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u **ispitnoj knjižici**.

Svaki **točan** odgovor donosi **jedan bod**.

29. Pozorno **pročitajte tekst**.

Današnja tehnologija omogućila je anonimnim osobama da postanu poznate svjetske zvijezde. Istovremeno ta tehnologija mijenja i naša svakodnevna iskustva poznavanja ljudi tako da nam lica tih svjetskih zvijezda postaju poznatija od lica naših prvih susjeda.

29.1. Kako se naziva **kulturno-ekonomski** proces u društvu opisan **u tekstu**?

(1 bod)

29.2. Koja je **vrsta tehnologija** omogućila **promjene** opisane **u tekstu**?

(1 bod)

30. Pozorno **pročitajte tekst.**

Znanstvenici su za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 odlučili provesti **dvije** vrste **istraživanja**. U prvome istraživanju planiraju **ispitati** učenike četvrtih razreda gimnazija o njihovim stavovima o zdravstvenoj situaciji u zemlji, a u drugome istraživanju planiraju **analizirati** novinske članke povezane sa zdravstvenom politikom Vlade Republike Hrvatske.

30.1. Koju **metodu uz intervju** mogu primijeniti znanstvenici za **ispitivanje stavova** učenika četvrtih razreda gimnazija?

(1 bod)

30.2. **Navedite metodu** koju će znanstvenici primijeniti **u analiziranju** novinskih članaka.

(1 bod)

31. Pozorno **pročitajte tekst.**

Sredinom 20. stoljeća na Zapadu pojedine grupe ljudi okrenule su se alternativnim stilovima života. Odustali su od konzumiranja životinjskih proizvoda, umjetnih dodataka prehrani i upotrebe pesticida u agrikulturi. Suvremeni gradski način života smatrali su umjetnim te su iselili iz gradova.

Danas se jedan dio njih vratio u gradove i uzgaja svježe povrće na krovovima svojih zgrada ili na balkonima te stvara urbane vrtove. Njihova je želja potaknuti i druge ljude na takav način života da bi svi mogli zadovoljiti svoje potrebe, a da se pritom ne ugrožava mogućnost budućih naraštaja u zadovoljavanju njihovih potreba.

31.1. Kojim se **sociološkim pojmom** označavaju **društvene grupe** opisane u tekstu s obzirom na **njihov odnos** prema **dominantnoj kulturi**?

(1 bod)

31.2. Kako se **naziva koncept** koji zagovara ideje o **očuvanju okoliša** za **buduće** generacije opisan **u tekstu**?

(1 bod)

Sljedeći zadatci vezani su za **polazni sadržaj**.

Nakon polaznoga sadržaja slijedi **jedan** zadatak kratkoga odgovora u kojemu morate odgovoriti **riječju**, s **nekoliko** riječi ili **jednostavnom** rečenicom i jedan zadatak produženoga odgovora u kojemu morate odgovoriti s **nekoliko** rečenica, **jasno** i **sažeto**, usmjeravajući se na ono što je **bitno** za zadatak.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u **ispitnoj knjižici**.

Točan odgovor u zadacima kratkoga odgovora donosi **jedan bod**, a u zadacima produženoga odgovora donosi **jedan** ili **dva boda**.

Sociologija

32. Pozorno promotrite tablicu.

Tablica 1. **Struktura studentske populacije** u Hrvatskoj u akademskoj godini 2015./2016. s obzirom na spol i područje studija

Područje studija	Broj upisanih studenata	Žene (%)	Muškarci (%)	Ne bih se opredijelio/opredijelila (%)
Obrazovanje	326	85,1	14,3	0,6
Umjetnost i humanistika	412	56,7	42,1	1,2
Društvene znanosti, novinarstvo i informacije	289	80,6	19,2	0,2
Poslovanje, administracija i pravo	1574	65,3	34,5	0,2
Prirodne znanosti, matematika i statistika	182	57,0	41,8	1,2
Informacijske znanosti i komunikacijske tehnologije (ICT)	289	26,8	73,2	0,0
Inženjerstvo, manufaktura i građevinarstvo	898	29,9	69,8	0,3
Agrikultura, šumarstvo, ribarstvo, veterina	221	66,9	32,9	0,3
Medicina i socijalna skrb	513	77,6	22,1	0,3

Izvor: Socijalni i ekonomski uvjeti studentskog života u Hrvatskoj, Nacionalno izvješće, 2019.

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

32.1. Navedite prema podatcima iz tablice **područje studija** koje ima **najveći** broj **upisanih** studenata.

(1 bod)

32.2. Navedite prema podatcima iz tablice **jedno** područje studija u kojemu **dominiraju muškarci** te **objasnite razloge** njihove dominacije **u tome** području.

(2 boda)

33. Pozorno pročitajte tekst.

Na samom početku **kilt** nije bio zamišljen kao narodna **nošnja Škotske**. Stanovnici nizina, koji čine većinu stanovništva Škotske, smatrali su gorštačku odjeću barbarskim načinom odijevanja i uglavnom su je gledali s prijezirom. Uz to, mnoge tartanske uzorke koji se sada nose osmislili su u viktorijansko doba poduzetni trgovci, ispravno prepoznavši mogućnost stvaranja novog tržišta. (...)

Možda se čini da je, za razliku od kiltova i gajdi, ideja tradicije vrlo stara. Još jednom, izgled vara. U svojoj današnjoj upotrebi, pojam tradicije proizvod je posljednjih 200 godina u Europi. (...) u srednjem vijeku nije postojao neki opći pojam tradicije. Nije bilo potrebe za njim, upravo zato što su tradicija i običaji bili posvuda. (...)

Poistovjećujući tradiciju s dogmom i neznanjem, prosvjetiteljski su mislioci pokušali opravdati vlastitu očaranost novim. (...) Sve tradicije su, čini mi se, izumljene. (...) Carevi, kraljevi i svećenici odavno su izumljavali tradicije koje su služile njihovim potrebama i legitimirale njihovu vladavinu. (...) Tradicije s vremenom evoluiraju, ali se isto tako mogu naglo promijeniti.

Izvor: Odbjegli svijet, 2005.

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

33.1. Kako se naziva proces kulturne promjene na koji se odnosi nastanak kulta?

(1 bod)

33.2. Navedite **tip društva** u kojemu je **kilt** umjesto načina odijevanja **postao narodna nošnja**. Objasnite **karakteristike** toga društva s obzirom na **promjene u trendovima potrošnje** njegovih članova.

(2 boda)

Prazna stranica

Prazna stranica

Prazna stranica